

Lyhyesti

Suomalaisen taloustieteen esiäitejä

Kansantaloustiede on perinteisesti ollut hyvin miesvaltainen ala. Kuitenkin jo viime vuosisadalalla useat naiset tekivät kansantaloudellista tutkimusta ja osallistuivat mm. Kansantaloudellisen Yhdistyksen toimintaan. Monia tuon ajan historiantutkijoita tai sosiaalitieteilijöitä voitaisiin aihevalintansa puolesta kutsua nykyaikaisesti »ekonomisteiksi». Tällä perusteella Suomen ensimmäisiksi naisekonomisteiksi voidaan katsoa *Vera Hjelt* (1857–1947), *Tekla Hultin* (1864–1943) sekä *Laura Harmaja* (1881–1954).

Kansantaloudellisen Yhdistyksen varhaisvaiheita kuvaavassa *Leo Harmajan* kirjoittamassa historiikissa (1934, s.148) todetaan asiain laidasta seuraavaa: »Kuten luonnollista, ovat Kansantaloudellisen Yhdistyksen jäsenet pääasiallisesti miehiä. Mutta jo aikaisin tämän yhdistyksen piirissä esiintyi nuori historiantutkijatar *Tekla Hultin*, sittemmin filosofian tohtori ja tilastollisen päätoimiston aktuaari... Sittemmin on Yhdistyksen jäseniksi valittu useitakin naispuolisia maistereita. Mutta yleensä niiden luku on pysynyt verraten pienenä, mikä osaltaan lieinee asetettavissa yhteyteen sen tosiasian kanssa, etteivät kansantaloudelliset opinnot ole meillä yleensä viehättäneet naisylioppilaita syvällisempiin tutkimuksiin tällä alalla, vaikkakin niitä, jotka ovat panneet nämä opinnot alulle ja suorittaneet tässä oppiaineessa jonkin arvostuksen, on ollut melko paljon.»

Tekla Hultin oli mukana jo Kansantaloudellisen yhdistyksen perustamisvaiheessa. Hänen nimensä esiintyy jäsenluettelossa jo kohdassa »vuotta 1893 aikaisempia». Muita varhaisia

merkintöjä naisjäsenistä Yhdistyksen jäsenrekisterissä on useita: *Hilma Jahnsson* (merkintä vuodelta 1904), *Maija Tudeer* (1919), *Tyyne Tyrni* os. Aro (1919), *Laura Harmaja* (1920), *Katri Soini* os. Laine (1920), *Martha Ahlgren* (1922), *Margit Jalo* (1924), *Elli Rautanen* (1926), *Ragni Bärlund* (1927), *Kyllikki Nohrström* (1927), *Eva Sarlin* (1927), *Lahja Hyytiäinen* os. Tuovinen (1928), *Annaliisa Kytömaa* (1928) ja *Aune Mäkinen-Ollinen* (1932).

Vera Hjelt tutki työväenluokan taloudellisia olosuhteita. Häneltä ilmestyi vuonna 1912 »Tutkimus ammattityöläisten toimeentuloehdoista Suomessa 1908–1909» (Työtilasto XIII.). Se oli ensimmäinen empiirinen kulutustutkimus Suomessa. Aineistonaan hänellä oli otos työläisperheistä, jotka pitivät hänelle kirjaa taloudestaan vuoden ajan.

Tekla Hultin oli Suomen ensimmäinen nais-tohtori (1897) ja myöhemmin kansanedustaja. Hän ehti toimia myös Tilastokeskuksessa aktuaarina sekä Helsingin Sanomien toimittajana. Hultin piti Kansantaloudellisessa Yhdistyksessä 28.5.1892 esitelmän aiheesta »Nykyajan valtion tehtäviä. Mikä on julkisen talouden kasvun sietoraja?» Hultinin työstä ja ajatuksista on runsaasti kirjallista materiaalia ja hänen roolistaan poliitikkona on tehty opinnäytteitä. Hän on myös julkaissut muistelmansa: *Hultin* (1935), »Päiväkirjani kertoo I: 1899–1914» sekä *Hultin* (1938), »Päiväkirjani kertoo II: 1914–1918» (Sanatar).

Laura Harmajan (os. Genetz) tärkein julkaisu oli »Kotitalous kansantalouden osana», jos-

sa hän pohti mm. kotitaloustyön mittaus- ja hinnoitteluongelmia. Hän kirjoitti yhdessä miehen kanssa prof. Leo Harmajan kanssa ensimmäisen suomenkielisen taloustieteen oppikirjan. Laura Harmaja piti Kansantaloudellisessa Yhdistyksessä 24.11.1920 esitelmän, jonka aiheena oli »Nykyajan kulutuspoliittiset tehtävät» sekä 26.1.1922 toisen esitelmän aiheesta: »Vähittäishinnat ja niiden virallinen valvonta». Hän myös julkaisi artikkeleita Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa: »Onko kotitaloustuotanto 'vähäpätöisyys'?» (1929); »Mitä ovat kulutushyödykkeet?» (1931) ja »Vastinetta edelliseen» (1931), joka oli kommentti samassa numerossa kirjoittaneelle K. Kiviaholle, sekä »Välittömän verotuksen uudistaminen ja perheellisten verotus» (1934).

Maija Tudeerilla oli vuonna 1921 KAK:ssa artikkeli: »Hinta- ja elinkustannusindeksit» ja vuonna 1933: »Uusimman elinkustannustutkimuksen tuloksia» sekä 1936: Suunnitelma uuden elinkustannusindeksin laskuperusteiksi.

Vieno Rajaojan vuonna 1958 valmistunut väitöskirjaa »A study in the theory of demand functions and price indexes» pidettiin kansainvälisesti merkittävänä tutkimuksena. Väitöskirjansa jälkeen hän kuitenkin vetäytyi maaseudulle matematiikan opettajaksi. Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa hänellä on artikkeli vuodelta 1954: »Kysyntäfunktiosta säännöstelyn vallitessa».

Suomen Pankissa työskennellyt *Ragni Bärlund* kehitti Suomen maksutasetilaston. Hän vieraili IMF:ssä, jossa tuolloin kehiteltiin kansainvälisesti yhtenäistä maksutaseen tilastointijärjestelmää. Bärlund julkaisi myös kansantaloustieteen oppikirjan yhdessä *Hugo Pippingin* kanssa. Kirja pysyi oppikirjana Suomessa 1960-luvun alkuun saakka. Bärlundilla on ollut Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa ainakin seuraavat artikkelit: »Sodanjälkeinen valuuttajär-

jestelmä» (1944) ja »Eräs maksutaselaskelman yksityiskohta» (1955).

Suomen Pankissa on toiminut jo 1900-luvun alkupuoliskolla useita naisekonomisteja. *Miriam Ekholm* teki vaihtotasetutkimusta. Hän kuului vuonna 1936 Suomen delegaatioon, kun Tukholmassa järjestettiin ensimmäinen pohjoismainen nuorten kansantaloustieteilijöiden kokous. Suomen Pankissa työskentelivät myös *Lea Honkanen*, joka teki indeksitutkimusta, sekä *Ulla Bredenberg*, joka tutki vakuutussektoria ja pääomamarkkinoita.

Tilastokeskuksessa *Margit Sahavirta* teki kansantulolaskelmia etenkin rakennusektorilta ja julkaisi useita selvityksiä rakennustoiminnan volyyymi-indeksistä. *Elisabeth Elfengreen* laati teollisuuden kokonaistilinpäätöksiä ETLAa edeltävässä Taloudellisessa tutkimuskeskuksessa. Hän teki myös aluemaantieteellistä tutkimusta sekä arvioi ensimmäisten joukossa Suomen tutkimus- ja tuotekehitysmenoja. *Liisa Sauli* toimi MTK:n pääekonomistina. Hänellä oli suuri merkitys Suomen maatalouden tukijärjestelmän kehittämisessä. *Kaarina Franssila* työskenteli VR:n liiketaloudellisessa tutkimuslaitoksessa. *Meeri Suosalmi*, ensimmäinen suomalainen apulaisprofessori taloustieteessä, tutki mm. varjohintoja. *Elli Saurio* oli ensimmäinen kodin taloustieteen tutkija maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa.

Suomalaisessa kansantaloudellisessa tutkimuksessa näyttäisi menneinä vuosikymmeninä naisten merkitys olleen suurin kulutustutkimuksessa sekä indeksien kehittämisessä. Talouspoliittiseen keskusteluun naiset ovat alkaneet osallistua aktiivisemmin vasta 1900-luvun lopulla – osin ehkä rooliodotusten vuoksi, osin siksi, ettei talouspoliittinen keskustelu ainakaan vuosisadan alkuvuosikymmenillä vielä ylipäättään ollut kovin aktiivista nykypäivään verrattuna.

Dramatiikkaa Suomen Pankin johtajakuvioidessa

Torstaina 18.5. Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja *Esko Ollila* ilmoitti keskuspankin pankkivaltuustolle jäävänsä eläkkeelle vuoden 2001 tammikuussa.

Maanantaina 26.6. Suomen Pankin johtaja *Matti Korhonen* ilmoitti jäävänsä eläkkeelle vuoden 2000 aikana.

Torstaina 29.6. *Matti Korhonen* yllättäen menehtyi vaikeaan sairauteen.

Torstaina 3.8. *Sauli Niinistö* ilmoitti, ettei hän ole itse kiinnostunut Suomen Pankin johtokuntapaikasta ja ehdotti, että paikalle nimitettäisiin *Johnny Åkerholm*. Samalla hän ehdotti, että Suomen Pankin johtokunnan jäsenmäärää voitaisiin supistaa neljästä kolmeen.

Keskiviikkona 16.8. Eduskunnan pankkivaltuusto päätti laittaa paikat julkiseen hakuun.

Tiistaina 5.9. hakuaika päättyi. Kahta avointa virkaa haki 39 henkilöä.

Torstaina 7.9. keskustan eduskuntaryhmä päätti tukea *Mauri Pekkarisen* valintaa ja kokoomuksen eduskuntaryhmä *Johnny Åkerholmin* valintaa. Pankkivaltuusto päätti kutsua haastatteluun *Ilkka Kanervan*, *Johnny Åkerholmin*, *Erkki Koskelan*, *Marianne Steniuksen*, *Mauri Pekkarisen*, *Samuli Skurnikin*, *Vesa Vihriälän* ja *Heikki Niskakankaan*.

Tiistaina 12.9. eduskunnan pankkivaltuusto esitti virkoihin *Mauri Pekkarista* ja *Johnny Åkerholmia*.

Torstaina 14.9. Ministeri *Suvi-Anne Siimes* ilmoitti aikovansa poiketa eduskunnan pankkivaltuuston kannasta ja esittävänsä Suomen Pankin johtokuntaan yhtä miestä ja yhtä naista.

Maanantaina 18.9. Oikeuskansleri *Paavo Nikula* puuttui keskusteluun ja vaati, että ministeri Siimeksen olisi kuultava pankkivaltuustoa uudelleen, jos hän aikoo poiketa sen esityksestä.

Tiistaina 19.9. *Suvi-Anne Siimes* kuuli eduskunnan pankkivaltuustoa nimitysasiassa, mutta ilmoitti sen jälkeen aikovansa edelleen esittää virkoihin sekä miestä että naista.

Keskiviikkona 20.9. *Suvi-Anne Siimeksen ehdokkaat* Suomen Pankin johtokuntaan olivat *Anne Brunila* ja *Johnny Åkerholm*, mutta hallitus päätti esittää virkoihin *Mauri Pekkarista* ja *Johnny Åkerholmia*.

Perjantaina 22.9. tasavallan presidentti *Tarja Halonen* hylkäsi hallituksen esityksen ja palautti asian hallituksen käsittelyyn. Sen jälkeen hallitus esitti *Sinikka Salon* nimittämistä. Toinen nimitys jäi avoimeksi. Presidentti nimitti *Sinikka Salon* Suomen Pankin johtokunnan jäseneksi. Samalla hän kehotti eduskunnan pankkivaltuustoa vielä harkitsemaan johtokunnan jäsenten määrää.

Lauantaina 23.9. *Johnny Åkerholm* ilmoitti vetävänsä hakemuksensa pois.

Tiistaina 26.9. *Mauri Pekkarinen* ilmoitti vetävänsä hakemuksensa pois.

www.ktyhdistys.net

Kansantaloudellisen Yhdistyksen ja Kansantaloudellisen aikakauskirjan kotisivut on avattu Internetissä. Yhdistyksen sivuilla on mm. tietoja seminaaritoiminnasta sekä muuta ajankohtaista. Sieltä löytyy myös sekä yhdistyksen että aikakauskirjan historiaa. Aikakauskirjan arkistossa on sisällysluettelot tähän mennessä

noin 40 viime numerosta. Tavoitteena on täydentää arkistoa vähitellen ajallisesti taaksepäin. Kotisivuja kehitetään muutenkin jatkuvasti ja kommentteja otetaan vastaan osoitteissa Yhdistys@ktyhdistys.net sekä Aikakauskirja@ktyhdistys.net.

Ekonomistien jalkapallovoitto Turun kauppakorkeakoululle

Ekonomistien jokavuotiseksi perinteeksi muodostunut jalkapalloturnaus pelattiin elokuussa Oulussa. Mestaruutta puolusti Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunnan joukkue Profit, mutta voitto meni tällä kertaa Turkuun. Mukana olleiden joukkueiden sijoitus oli seuraava:

1. Turun kauppakorkeakoulu
2. Vaasan yliopisto
3. Oulun yliopisto
4. Jyväskylän yliopisto
5. Oululaistoimittajat

Ekonomistien jalkapalloturnaukset saivat alkunsa vuonna 1995, jolloin Tampereen yliopiston kansantaloustieteen laitos haastoi Helsingin kauppakorkeakoulun kansantaloustieteen laitoksen. Ottelu pelattiin Tampereella, seuraavana vuonna Helsingissä ja sitten taas Tampereella. Kun Helsingin kauppakorkeakoulu oli aina ylivoimainen, innostus hieman latistui.

Sittemmin Oulun yliopistossa virisi ajatus pelata useamman joukkueen turnaus, joka järjestettiin elokuussa 1998 Tampereen Viikinsaassa. Mukana oli Tampereen, Jyväskylän ja Oulun yliopistot sekä Helsingin kauppakorkeakoulu. Koska monet kansantaloustieteen laitok-

set ovat varsin pieniä, osallistumisoikeus laajennettiin myös muihin taloustieteisiin. Esimerkiksi Oulun joukkueessa oli mukana pelaajia kansantaloustieteestä, laskentatoimesta ja markkinoinnista. Turnauksen voitti jälleen Helsingin kauppakorkeakoulu. Tampereen yliopiston kansantaloustieteen laitos lahjoitti kiertopalkinnon. Viimeiseksi jääneen Oulun yliopiston edustajat puolestaan kehittivät jumbopalkinnon kiertämään kunkin turnauksen viimeiseksi jääneelle joukkueelle. Se on isohko katukivi, johon on asennettu hopealaatta.

Vuoden 1999 turnaus pidettiin Jyväskylässä kesäpäivien yhteydessä. Tällöin aloitettiin perinne, että turnaukseen kutsutaan mukaan paikallakunnan talous- tms. toimittajista koostuva joukkue. Voittajan kiertopalkinto meni Jyväskylään. Tampere sai jumbopalkinnon, josta eroon päästäkseen tamperelaisten pitäisi koota joukkue ensi vuoden turnaukseen.

Ensi vuonna turnaus pidetään Turussa, todennäköisesti elokuun puolivälissä. Mukaan pyritään saamaan lisää joukkueita. Järjestelyistä vastaa Turun Kauppakorkeakoulu ja lisätietoja saa e-mail-osoitteesta: Elias.Oikarinen@tukkk.fi.

Voitto Suomeen

Euroopan aluetutkijoiden kokous järjestettiin tänä vuonna Barcelonassa. Aluetutkijat palkitsivat jo viidennen kerran ns. Epainos-kilpailussa parhaan alle 33-vuotiaan tekemän aluetaloudellisen tutkimuksen. Ensimmäisen jaetun sijan voitti nyt *Sari Pekkala* Jyväskylän yliopistosta. KTM *Satu Nivalainen* ja KTM *Mika Haapanen* täydensivät Jyväskylän menestystä, sillä he olivat myös papereillaan kuuden valitun finalistin joukossa. Myös kaksi vuotta sitten EPAINOS-

voitto tuli Jyväskylään KTT *Aki Kangasharjun* myötä.

Sari Pekkalan voittoisa paperi käsitteli muutoliikettä ja alueellista keskittymistä Suomessa. Pekkala on työskennellyt Taloustieteiden tiedekunnan tutkijana Suomen Akatemian rahoittamassa tutkimusprojektissa. Hänen väitöskirjansa tarkastettiin Jyväskylän yliopistossa syyskuun 23. päivänä.

Nimitysuutisia

Mikko Puhakka on nimitetty kutsusta professoriksi Oulun yliopistoon. Puhakka on toiminut kansantaloustieteen valtakunnallisen jatkokoulutusohjelma KAVAn johtajana. Toistaiseksi KAVAn johtajuus on järjestetty siten, että *Thomas Takalo* hoitaa johtajan tehtäviä yhdessä professori Puhakan kanssa 1.9.–31.12.2000. *Jaakko Kiander* on nimitetty 1.8. alkaen professoriksi Vaasan yliopistoon. Hän on kuitenkin toistaiseksi virkavapaalla ja jatkaa VATTissa tutkimusjohtajana. Kianderin professuuria hoitaa *Hannu Tanninen*. *Mikael Forss* Eläketurvakeskuksesta hoitaa Åbo Akademiassa 31.7.2001 saakka Johan Willnerin virkaa tämän ollessa virkavapaalla. Lapin yliopistossa professuuria hoitanut *Sinimaaria Ranki* on siirtynyt yliassistentin virkaan Åbo Akademiin.

Sinikka Salo on nimitetty Suomen Pankin johtokunnan jäseneksi. Suomen Pankin rahoitusmarkkinaosastolta *Ari Hyytinen* on siirtynyt pankkiiriliike Carnegien palvelukseen. *Jussi Snellman* samalta osastolta on siirtynyt lokaan alussa projektipäälliköksi Osuuspankki-keskukseen. Uusiksi ekonomisteiksi rahoitusmarkkinaosastolle on nimitetty *Kari Korhonen*

17.7.2000 alkaen, *Timo Iivarinen* 1.9.2000 alkaen ja *Jukka Vauhkonen* 1.11.2000 alkaen. *Pasi Kuoppamäki* siirtyi lokakuun alussa EVA:sta Leonian ekonomistiksi IMF:ään lähteneen ekonomisti *Jarkko Soikkelin* seuraajaksi. *Klaus Tuori* on siirtynyt elokuussa EKP:sta Opstock'iin, jonne tulee marraskuussa myös *Mikko Niskanen* Suomen Pankista.

VM:n kansantalousosaston ylijohtaja *Martti Hetemäki* on nimitetty Sampo Oyj:n ja Leonia Oyj:n hallituksen varapuheenjohtajaksi 25.5. alkaen. Valtiovarainministeriön kansantalousosastolta *Tapio Mutikainen* on siirtynyt finanssineuvokseksi saman ministeriön EU-asioiden sihteeristöön, *Ilkka Mytty* Suomen pysyvään EU-edustustoon Brysseliin ja *Jussi Huopaniemi* valtioneuvoston kansliaan EU-asioiden sihteeristöön. VATTin erikoistutkija *Pirkko Valpu* on jäänyt elokuussa eläkkeelle. Palkansääjien tutkimuslaitoksen vanhempi tutkija *Kari Hämäläinen* on virkavapaalla 1.10.2000–31.7.2001, jolloin hän toimii Helsingin kauppaorkeakoulussa vs. professorina *Pekka Ilmakunnaksen* sijaisena.

10. TERVEYSTALOUSTIETEEN PÄIVÄ

CALL FOR ABSTRACTS

Terveystaloustieteen Seura ry järjestää Helsingissä perjantaina 2. helmikuuta 2001 Terveystaloustieteen päivän. Aiheena on

Miten tuottaa ja rahoittaa terveystaloustaloutta? – Kokemuksia ja vaihtoehtoja

Pääteemaa koskevien yleisesitysten lisäksi seminaarissa esitellään uusinta suomalaista terveystaloustieteellistä tutkimusta. Tilaisuus on tarkoitettu kaikille terveystaloustieteestä kiinnostuneille.

Terveystaloustieteellistä tutkimusta tekeviä tutkijoita ja tutkijaryhmiä, jotka haluavat esitellä seminaarissa tutkimustuloksiaan tai käynnissä olevia hankkeitaan pyydetään lähettämään esityksestään noin neljä sivua pitkän lyhennelmän yhteystietoineen (osoite, puhelin, e-mail) 17.11.2000 mennessä. Lyhennelmät julkaistaan monisteena, joka jaetaan seminaarin osallistujille. Lyhennelmät pyydetään toimittamaan sekä paperikopiona että levykkeellä (WP tai WORD-formaatissa ja kuvat eri tiedostoina). Lyhennelmät postitetaan osoitteeseen Hennamari Mikkola, Stakes Palvelut/TST, PL 220, 00531 HELSINKI

Lisätietoja

Terveystaloustieteen Seuran sihteeri Hennamari Mikkola
e-mail: hennam@stakes.fi
puhelin: 09-3957 2267